

Fusioon: 50 anys de fusió

Àlex Gómez-Font repassa la trajectòria de la banda manresana Fusioon | Fins al 13 de març es pot visitar l'exposició 'Ressons de Fusioon' al centre cultural El Casino de Manresa

Fusioon | Arxiu

Des de finals de gener i fins al 13 de març, es pot visitar l'exposició *Ressons de Fusioon* al centre cultural El Casino de Manresa. La mostra repassa la trajectòria del grup musical manresà format per **Santi Arisa**, Martí Brunet, Jordi Camp i **Manel Camp** en motiu dels 50 anys dels seu primer treball discogràfic, *Fusioon* (Belter, 1972). La formació, activa entre 1971 i 1976, va ser tot un emblema i referent del rock progressiu de l'àmbit europeu, amb una forta influència del jazz i també de la música clàssica. Coincidint amb aquesta exposició a la ciutat natal de la banda, publiquem el reportatge que Àlex Gómez-Font va dedicar a **Fusioon** en el darrer número de la revista 440Clàssica&Jazz.

Es pot manifestar amb rotunditat que **Fusioon** és una de les grans formacions del rock progressiu europeu de principi dels setanta. La seva aparició va marcar un punt de modernitat i de canvi a l'hora d'introduir les noves aportacions tecnològiques a la música. L'etnomusicòleg de l'ESMUC Gianni Ginesi situa **Fusioon** com un grup cosmopolita que parteix del nacionalsimfonisme i s'enquadra en el moviment d'internacionalització de la música. A aquestes conclusions s'hi arriba a través de la qualitat de l'obra recollida en els tres àlbums que van gravar, o en el fet que un artista com **Mike Oldfield** va afirmar que **Fusioon** havia estat un dels grups que més l'havien marcat al començament de la seva carrera, i situava aquest impacte després de la descoberta del segon disc del grup.

Tenint en compte la seva qualitat, crida l'atenció que no hagi estat un grup més reivindicat. El fet

de no pertànyer a cap nucli d'influència i anar per lliure pot ser la principal causa d'aquesta falta d'atenció. D'entrada, estem parlant d'un grup català, amb tot el que això comporta, ja que difícilment pot tenir el mateix potencial d'impacte mundial que una formació anglesa o alemanya. A més, a l'Estat espanyol de principi dels anys setanta la majoria de grups estaven bàsicament concentrats en tres grans capitals. O el que és el mateix: **Smash** ?a Sevilla?, **Màquina!** ?a Barcelona? i **Cerebrum** ?a Madrid?, per citar-ne un de cada nucli. **Fusioon** no va pertànyer a cap d'aquestes tres ciutats. Va ser un grup sorgit de Manresa, una població de la Catalunya interior menystinguda pels grans bastions del rock progressiu.

Fusioon Foto: Arxiu Fusioon

L'instigador de **Fusioon** va ser el bateria **Santi Arisa**, que durant la dècada dels seixanta havia començat a destacar com a cantant de rock'n'roll a Manresa, amb un repertori basat en **Elvis Presley**. A la mateixa ciutat, el guitarrista i cantant **Martí Brunet** també interpretava temes rockers, però la seva principal influència eren les versions italianes. Per aquest motiu, no va ser gens estrany que **Arisa**, **Brunet** i també **Manel Camp** s'acabessin trobant un dia.

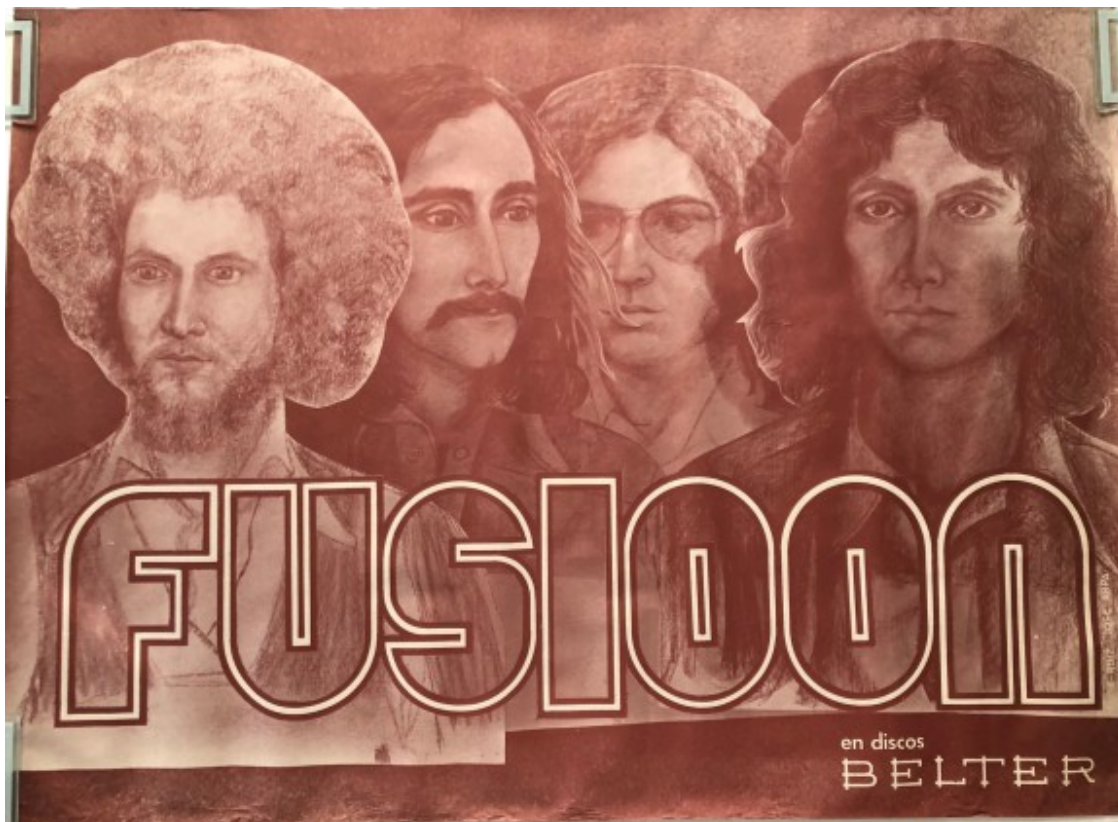
Durant el servei militar, **Santi Arisa** va veure clar que era el moment de tenir un grup propi i estable. Ho va estar meditant a partir de la influència de grups com **King Crimson**, **Blood, Sweat & Tears**, **Emerson**, **Lake & Palmer**, **Tangerine Dream** o **Chicago**. El músic manresà veia que en aquesta línia i dins el panorama musical espanyol no hi havia cap grup destacat i que es podia muntar un conjunt interessant amb un repertori original i propi. ?Quan vam crear **Fusioon** vaig tenir molt clar que calia explotar al màxim el geni creatiu de **Manel Camp** a la composició. Aleshores era un pianista amb formació clàssica i amb certa solidesa en la música

contemporània a través del mestre **Joan Guinjoan**. I si a això hi sumàvem el talent especial de **Martí Brunet** amb unes idees avançades i totalment psicodèliques, ja teníem la base perfecta per muntar un grup?, confessa **Arisa**.

Però també sabien que perquè el conjunt tingués continuïtat no podia sobreviure amb un repertori propi. Tenien clar que si el projecte es volia consolidar l'haurien de combinar amb temes comercials en sales de ball i discoteques. **Fusioon** va agafar la forma definitiva quan van aconseguir un contracte estable amb la sala Tropical de Barcelona, on cada vespre feien música de ball. Per completar la primera formació va entrar al grup el baixista **Alfred Pla**, molt influenciat pels **Beatles** i que tenia un passat al grup **Hierba Mate**. **Pla** també va portar el guitarrista **Paco Chacón**, que igual que ell, cantava. I tots dos feien unes bones harmonies vocals.

Manel Camp, **Santi Arisa** i **Martí Brunet** tenien una idea clara del camí que volien fer. Hi havia l'enorme potencial de **Camp** com a compositor i arranjador, la força d'**Arisa** com a intèrpret i dinamitzador i el particular estil a la guitarra de **Brunet**. En canvi, els altres es decantaven cap a una línia més a l'estil de conjunts de pop anglès. El bateria va veure clarament que el grup havia d'agafar la línia del trio fundador, i malgrat la tristesa va acomiadar **Pla** i **Paco Chacón** i en el seu lloc va incorporar **Jordi Camp**, germà de **Manel Camp**.

La formació definitiva de **Fusioon** va ser **Manel Camp** (piano i teclats), **Santi Arisa** (bateria i percussió), **Martí Brunet** (guitarra i efectes) i **Jordi Camp** (baix elèctric). Aquest darrer recorda el rol de cadascú: **Fusioon** eren **Manel Camp** i **Santi Arisa**. El meu germà portava la part de composició i arranjaments, i **Arisa** era el motor, el que empenyia i el que donava la trempera necessària. **Brunet** aportava el punt més psicodèlic i experimental i jo executava el meu instrument en benefici d'aquells tres mons?.

Fusioon Foto: Arxiu Fusioon

Després del pas pel Tropical, el grup va recalar a una de les grans sales de festa de Barcelona, Las Vegas, on van compartir cartell amb **La Sonora Trinidad**. Aquella etapa de **Fusioon** va ser important perquè tot i fer música per ballar, el ball d'aleshores els permetia fer versions de **Santana** o **Blood, Sweat & Tears**. A més, a Las Vegas, entre el seu públic hi havia músics de renom que els van animar i aconsellar per agafar més seguretat. ?A les sales de festes vam aportar una nova manera de fer ball. Vam connectar amb les noves generacions perquè vam introduir un nou repertori, molt internacional, amb versions personals. Tot això va causar cert impacte i molta gent es va fixar en nosaltres. Per això vam poder anar a Eivissa i mantenir el grup molt més temps del que hauria estat possible?, assegura **Santi Arisa**.

Efectivament, el punt d'inflexió va arribar quan van aconseguir un contracte estable per tocar al Play Boy Club d'Eivissa, on al final van acabar contractats cinc temporades. En aquest sentit, cal subratllar el paper musical que representaven Eivissa i les Balears a principi dels anys setanta i la influència que van crear en el grup. A l'actuació diària al Play Boy havien d'interpretar part del repertori comercial ballable ?arribaven a tocar temes com el ?Casatschok??, a més de fer d'acompanyament a tot tipus d'artistes. Per exemple, durant una etapa van fer molt de repertori soul amb el cantant **Teddy Raster**, conegut en el panorama del rock progressiu per haver format part de **Màquina!** No obstant això, durant els assajos ja es va començar a gestar un repertori i estil propis que els acabarien modulant.

De la relació de **Raster** amb **Fusioon** també en va sorgir l'intent de crear una nova línia discogràfica amb el segell Sayton. **Manel Camp** havia de ser el nou director musical i **Santi Arisa** el director artístic. La primera edició va ser un senzill de **Teddy Raster** on a la cara A interpretava ?I Like It Like That (Come On, Come On)?, de **Chris Kenner**, i a la cara B ?Brand New You, Brand New Me?. La banda que va tocar a la gravació va ser **Fusioon**. Malauradament, el projecte no va tenir continuïtat i l'aposta discogràfica, finalment, es va desestimar.

L'any 1971 **Fusioon** es va estrenar en el panorama del rock progressiu formant part del mític cartell del Primer Festival Internacional de Música Progressiva de Granollers, que va ser denominat llavors com ?el festival de Wight a l'espanyola', on van compartir escenari amb els artistes més destacats del panorama. ?En aquell punt, **Fusioon** va aportar una nova manera de fer música lligada al rock i l'experimentació que venia de fora de les nostres fronteres. Els estudis de gravació van voler incorporar aquell so tan modern i van començar a cridar-nos com a músics de sessió de molts artistes. Per fer aquests enregistraments s'havia de llegir música, un fet que va facilitar que jo m'incorporés al grup?, recorda **Jordi Camp**.

En aquella època es va presentar a Eivissa el productor musical **Miquel Casas-Augé**, editor discogràfic a segells com Joint-Sapporo, que es va convertir en el seu productor i els va aconseguir un contracte per entrar a un estudi de gravació. El 1972 van firmar amb el subsegell Belter Progresivo, un fet que no deixa de ser curiós perquè era una discogràfica que estava centrada bàsicament en la cançó espanyola i que tenia entre les estrelles figures com **Manolo Escobar**.

El senzill de debut de **Fusioon** conté els temes ?No hay habitación para...? i ?Ciclos?. El primer és un tema sorprenent perquè, tot i ser una peça cantada, destaca perquè s'allunya molt de la cançó convencional i s'hi intueix un estil personal, diferent. I acte seguit van publicar el seu primer llarga durada, *Fusioon*. El tema d'obertura, ?Danza del molinero?, original de **Manuel de Falla**, és molt representatiu del que esdevindrà el grup. És una peça contundent, marcada per les baquetes i la seguretat en els cops que imprimeix **Arisa**. El treball al piano i al teclat de **Manel Camp** va embolcallar i vestir amb elegància una composició que defineix un rock amb molta personalitat. **Jordi Camp** va posar el coixí amb unes línies de baix sorprenents i, per últim, **Martí Brunet** va crear un clima especial, gairebé sideral. A grans trets, la peça va marcar l'inici i els

principis estètics de tota l'obra posterior de **Fusioon**.

Alternant la temporada d'estiu al Play Boy Club d'Eivissa i d'hivern a la sala Las Vegas de Barcelona, el grup també va realitzar altres concerts per tota la geografia estatal i va formar part de cartells de festivals mítics com Onda Mediterrànea, el primer gran esdeveniment que va muntar Zeleste al Palau de Gel del Futbol Club Barcelona.

L'AVENTURA BRASILEIRA

També mereix una menció especial la gira de **Fusioon** pel Brasil, una aventura rocambolesca que no va acabar de funcionar. L'hivern del 1973 la formació estava actuant al desaparegut club Mix, situat a la plaça de Francesc Macià de Barcelona, aleshores Calvo Sotelo, on compartia cartell amb un grup brasiler. Un dels músics d'aquella banda va quedar tan impactat que els va proposar d'anar a actuar a la televisió del seu país i els va oferir la possibilitat de gravar un disc per a RCA Brasil que tindria promoció mundial. Un cop al país sud-americà, **Fusioon** va participar en dos programes de la televisió brasilera. En el primer van ser presentats com a músics nord-americans. I, després de les queixes de **Santi Arisa**, en el segon van ser presentats com un grup europeu d'Anglaterra. L'excusa era que dir que eren un grup espanyol no era de prou categoria.

El problema va arribar quan es van presentar a les oficines de la companyia RCA del Brasil i el director els va dir que no els editarien cap disc, perquè la seva proposta era massa arriscada. La persona que els ho havia dit no tenia cap poder per prendre aquestes decisions. Immediatament, sense diners ni cap oportunitat de gravar, l'aventura brasilera es va acabar. I, a través d'una representat de grups que **Arisa** es va lligar, van aconseguir que els paguessin la pensió i també els bitllets de tornada a Barcelona.

L'any 1974 el grup va gravar el segon treball, *Fusioon 2*, conegut com el disc del cocodril verd, on la producció d'estudi ja s'havia fet més rica i precisa. Segons **Martí Brunet**: ?Hi havia dos **Fusioon**. Un era el grup d'estudi, obra de **Manel Camp**, amb tot mil·limetrat i calculat fins a l'última nota. I després hi havia l'altre **Fusioon**, el del directe, on fèiem un repertori amb música nostra i amb moltes versions, que permetien introduir un element més espontani amb les improvisacions. Cadascú de nosaltres aportava el seu granet de sorra?. En aquest segon disc, **Manel Camp**, a part de firmar grans peces, va aconseguir un bon resultat, ja que va adaptar la part de cada instrument en funció de les característiques del músic que l'havia de tocar. Això va fer que tant l'obra com la interpretació estiguessin molt ben aconseguides.

Malgrat la qualitat de **Fusioon**, les bones crítiques, les aparicions a la premsa i a la televisió i el fet que els músics sempre figuressin entre els més destacats als rànquings de les revistes, van patir el mal del qual acabaven morint tots els grups. Tant bon punt la banda va decidir apartar-se de les sales de ball i concentrar-se en el repertori propi, no es va poder mantenir. Hi havia molt poca feina i els concerts eren molt espaiats i concentrats. El mercat no gaudia d'un circuit estable per a aquest tipus de formacions i a l'estranger no tenien les portes obertes per la falta de contactes i pel fet de no formar part d'una indústria més avançada i potent.

En un darrer intent l'any 1975 i a través de l'actriu Analía Gadé, **Santi Arisa** va aconseguir firmar amb la discogràfica Ariola, un segell amb molta més projecció que Belter, per enregistrar el tercer disc del grup, *Minorisa*.

LA VIA MANRESA-EIVISSA

Analitzar aquest àlbum portaria a un estudi complet que lamentablement és impossible de concentrar. *Minorisa* descriu a la perfecció el món de **Fusioon** i resumeix tota la seva trajectòria de manera exquisida. L'àlbum s'obre amb la *suite* ?Ebusus?, inspirada i dedicada a tota l'etapa en què van viure a Eivissa. De fet, *Minorisa* és el nom amb què els romans van batejar el nucli urbà

de Manresa i Ebusus és un dels noms antics d'Eivissa. La *suite* està escrita a partir de cançons populars i balls de l'illa pitiüsa: ?La peça representa molt bé què era **Fusioon** a l'estudi. És molt complexa tècnicament, amb molts canvis de ritmes i variacions, sense marge d'improvisació. En **Manel** va escriure la instrumentació i l'execució parteix de la partitura per a cada instrument, en el meu cas, la guitarra?, assenyala **Martí Brunet**.

La segona *suite* és ?Minorisa?, una obra inspirada en tres temes populars de la ciutat de Manresa (?Marxa de la llum?, ?Goig de la llum? i ?Marxa dels armats?). I tanca el disc ?Llaves del subconscient?, que s'estructura en dues parts, ?Mente? i ?Cerebro?. Les dues *suites* van ser compostes per **Manel Camp**, mentre que el darrer tema el va signar **Martí Brunet** a un altre nivell, com una introducció a l'electrònica. De fet, el van gravar quan es van adonar que amb les dues composicions de **Camp** encara faltaven minuts per completar l'àlbum.

El cantant canari **Teddy Bautista**, que durant el procés de gravació es deixava veure per l'estudi, va quedar impactat amb els invents que feia **Brunet**. Tenia una caixa de sabates, per exemple, amb un sintetitzador a dins que havia construït ell mateix. Sobre aquest punt, **Manel Camp** recorda: ?**Martí Brunet** era un home molt avançat. En un moment en què era molt difícil aconseguir discos de fora de les nostres fronteres, ell ens portava aquelles músiques i ens descobria nous sons. **Brunet** també va ser un pioner introduint el *wah-wah* i tota mena de sons que l'allunyaven dels guitarristes més convencionals?.

Tot i haver fet el salt qualitatiu amb el fitxatge per un gran segell discogràfic, haver gravat un disc sublim i haver fet un gran esforç de promoció als mitjans, a l'hora d'actuar en directe la feina es va resumir en quatre concerts comptats. La impossibilitat de viure de la música i el fet que, cada vegada més, fossin cridats per participar en altres projectes va provocar que **Fusioon** s'acabés dissolent. En aquest cas, també es podria entrar a parlar de la injustícia que es va cometre. El fet de ser de Manresa i de no formar part de cap nucli establert els va passar factura. Per contra, a Barcelona el rock progressiu va ser desplaçat per un nou corrent a favor del jazz-rock. El grup va ser menyspreat pel fet de ser de comarques en contraposició amb el que creien els cosmopolites de Barcelona. La decisió de l'empresa de management Zeleste de negar-se a representar-los va ser del tot incompreensible, i els va privar d'una possible continuïtat i projecció.

Fusioon Foto: Arxiu Fusioon

Sigui com sigui, la seva influència es va deixar notar en un disc cabdal. El mateix any de *Minorisa* es va publicar *Viatge a Itaca*, de **Lluís Llach**, amb arranjaments magistrals de **Manel Camp**. Segons el pianista manresà: ?És evident que a *Viatge a Itaca* hi ha la influència de **Fusioon**, perquè tots els coneixements que havia anat adquirint els vaig aplicar al projecte de **Llach**. Sabia que les cançons podien anar molt més enllà dels tres o quatre minuts de rigor i que hi havia molt de marge en les instrumentacions i els arranjaments?. Només la història, el pas del temps i la qualitat de l'obra editada han pogut fer justícia i situar **Fusioon** com un dels grups més interessants i imprescindibles del panorama europeu de la primera meitat dels anys setanta del segle passat.